ו א מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה ו :

ז ב ג ד ה מיי' שם הלכה ד ה ו סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרפח סעיף ג :

ומוקים לה לברייתא כר' יוסי בר יהודה ומי אמר ר"י בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה ורמינהי *א"ר יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין בשני ובחמישי אין קורין אותה אלא בזמנה מקום שנכנסין בשני ובחמישי מיהא קרינן ואפילו בזמן הזה ומוקים לה לברייתא כרבי יוסי בר יהודה ומשום דקשיא ליה דרבי יהודה אדר' יהודה מוקים לה לברייתא כרבי יוסי בר יהודה רב אשי שמיע ליה דאיכא דתני לה כרבי יהודה ואיכא דתני לה כרבי יוסי בר יהודה ומדקשיא ליה דרבי יהודה אדרבי יהודה אמר מאן דתני לה כרבי יהודה לאו דווקא מאן דתני לה כרבי יוסי בר יהודה דווקא:

כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר וכו': מנהני מילי אמר *רבא דאמר קרא °על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות וגו' מדפרזים בארבעה עשר מוקפין בחמשה עשר ואימא פרזים בארבעה עשר מוקפין כלל כלל לא ולאו ישראל נינהו, ועוד מהודו ועד כוש כתיב ואימא פרזים בארביסר, מוקפין בארביסר ובחמיסר *כדכתיב °להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר [בו] בכל שנה אי הוה כתב את יום ארבעה עשר וחמשה עשר כדקאמרת, השתא דכתיב את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר אתא *את ופסיק הני בארבעה עשר והני בחמשה עשר, ואימא פרזים בארביסר, מוקפין אי בעו בארביסר אי בעו בחמיסר אמר קרא בזמניהם זמנו של זה לא זמנו של זה ואימא בתליסר כשושן אשכחן עשייה, זכירה מנלן אמר קרא °והימים האלה נזכרים ונעשים איתקש זכירה לעשיה מתני' דלא כי האי תנא דתניא *רבי יהושע בן קרחה אומר כרכין המוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר מ"ט דרבי יהושע בן קרחה כי שושן מה שושן מוקפת חומה מימות אחשורוש וקורין בחמשה עשר אף כל שמוקפת חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר ותנא דידן מ"ט יליף פרזי פרזי כתיב הכא °על כן היהודים הפרזים וכתיב התם °לבד מערי הפרזי הרבה מאד מה להלן [א](מוקפת חומה) מימות יהושע בן נון אף כאן [ב](מוקפת חומה) מימות יהושע בן נון בשלמא רבי יהושע בן קרחה לא אמר כתנא דידן דלית ליה פרזי פרזי אלא תנא דידן *מ"ט לא אמר כר' יהושע בן קרחה מ"ט דהא אית ליה פרזי פרזי הכי קאמר אלא שושן [ג](דעבד) כמאן לא כפרזים ולא כמוקפין אמר רבא ואמרי לה כדי שאני שושן הואיל ונעשה בה נס בשלמא לתנא דידן היינו דכתיב °מדינה ומדינה ועיר ועיר מדינה ומדינה לחלק בין מוקפין חומה מימות יהושע בן נון למוקפת חומה מימות אחשורוש עיר ועיר נמי לחלק בין שושן לשאר עיירות אלא לרבי יהושע בן קרחה בשלמא מדינה ומדינה לחלק בין שושן לשאר עיירות אלא עיר ועיר למאי אתא אמר לך רבי יהושע בן קרחה ולתנא דידן מי ניחא כיון דאית ליה פרזי פרזי מדינה ומדינה למה לי אלא קרא לדרשה הוא דאתא וכדרבי יהושע בן לוי הוא דאתא דאמר רבי יהושע בן לוי *כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך, עד כמה אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא כמחמתן לטבריא מיל, *ולימא מיל הא קא משמע לן דשיעורא דמיל כמה הוי כמחמתן לטבריא *ואמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא מנצפ"ך צופים אמרום ותסברא והכתיב °אלה המצות *שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ועוד האמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות

בנס

ועוד האמר רב חסדא מ"ס וסמ"ך כו'. השתא סלקא דעתך דמנצפ"ך מיירי בסתומות ותימה דבמסכת שבת פרק הבונה (דף קד: ושם) משמע איפכא מדקאמר התם בשלמא פתוח ועשאו סתום עילויי עליוה דאמר רב חסדא כו' אלא סתום ועשאו פתוח גרועי גרעיה דא"ר ירמיה מנצפ"ך [צופים אמרום] אלמא מנצפ"ך איירי בפתוחות ואור"י דגמ' [דשבת] מסיק ליה וקתני דידע מתחילה מילתיה דרב חסדא וגם איירי ליה מעיקרא בפתוחות הוצרך להעמיד מנצפ"ך בפתוחות ולא תקשה דרב חסדא והכא ה"ק ותסברא והכתיב אלה המצות והך קושיא איתותב בין בפתוחות בין בסתומות ועוד את"ל דבסתומות איירי *אכתי תקשה והאמר רב חסדא מ"ס וסמ"ך וכו' וכן פיר"ת וז"ל שהגיה בספר הישר מנצפ"ך צופים אמרום כמו קול צופיך (ישעיה נב) נביאים. צופים מהר אפרים (שמואל א א) *ממאתים נביאים (*מצופים) שעמדו להם לישראל והיו צופים הללו לאחר שגרף אמון את התורה ומשום לשון טפל על הלשון נקרא מנצפ"ך בלשון צופיך ותסברא והכתיב אלה המצות ועוד והאמר רב חסדא מ"ס וסמ"ך שבלוחות וכו' ומשני אין מהוי הוי ולא קשיא מידי דרבי ירמיה מוקי לה בסתומות וכי מטי במגילה פריך מהא דרב חסדא דהכי אורחיה זיל הכא קא מדחי ליה מאלה המצות נמי פריך ומשני שפיר ומתוך הסוגיא דמגילה ושבת מוכח תרווייהו ורבי ירמיה קאמר מנצפ"ך צופים אמרום לפתוחות ולסתומות וכדמסיק הש"ס* :

מבטלין

ס"א נמי

[לקמן יד.]

[נ"ל צופים]

[גי' רי"ף רב]

[ועי' תוספת שבת קד. ד"ה גרועי]

ואוקי לה לכך כברייתא. דלעיל כרבי יוסי בר יהודה: **אימתי. מקום שנכנסים כו'**. במקום שבית דין קבוע והכפרים מקדימים: **מקום שנכנסים כו'**. נכנסים שם ליום הדין כשיש להם הריב: **אבל מקום שאין נכנסין**. דהך הקדמה לאו קולא היא לכפרים אין קורין אותה אלא בזמנה: **משום דקשיא ליה כו'**. בתמיה: **פרזים**. עיר שאין לה חומה ומתוך כך ישיבתה נפוץ ופרוז ומרוחקין משכונה לשכונה: **מוקפין בט"ו**. שהרי שני ימים כתובין שם ומדקבע י"ד לפרזים, שדייה ט"ו למוקפין: **כלל כלל לא**. וחמשה עשר דכתיב במגילה שדייה לשושן כדרך שנחו בו בשנת הנס: **מהודו ועד כוש כתיב**. שקיבלו עליהם פורים דכתיב וישלח ספרים בכל מדינות המלך אחשורוש וגו' לקיים עליהם ואע"ג דלא כתב הודו וכוש בהאי קרא כיון דכתיב בכל מדינות המלך אחשורוש הרי מהודו ועד כוש: **כדכתיב להיות עושים**. מסקנא דקושיא היא ולא תירוצא היא: **ואימא פרזים בי"ד**. דהא קבעינהו קרא אבל מוקפין דלא קבעינהו קרא אי בעו בארביסר ליקרו אי בעו בחמיסר ליקרו: **ואימא מוקפין בי"ג**. וקרא דכתיב בחמשה עשר לשושן הוא דקבע כדרך שעשו בט"ו בשנה ראשונה: **ומשני כשושן**. כיון דלא רמז לך הכתוב זמן המוקפין אימת הוא ואשכחן שושן שעשו בט"ו מסתברא שאותו היום שייר למוקפין: **אשכחן עשייה**. דמשתה ויום טוב שהוא לפרזים בי"ד ומוקפין בט"ו: **זכירה**. קריאת המגילה: **מנלן**. שנקבע להם זמן לפרזים בארבעה עשר הא בהאי קרא דעל כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר וגו' עשייה הוא דכתיבא: **ליפסק זכירה לעשיה**. הלכך זמן אחד להם: **וכתיב התם**. בביאת הארץ בימי משה ויהושע לבד מערי הפרזי הרבה מאד: **מה להלן מימות יהושע**. ולא גרסינן מה להלן מוקפין חומה מימות יהושע דהא פרזים לאו מוקפין חומה נינהו: **אף כאן מימות יהושע**. אף פרזים האמור כאן במעשה המן בפרזי דיהושע קאמר ואע"ג דלאחר כן נעשה מוקף הוי פרזים לענין מגילה: **פרזי פרזי**. לא גמיר גזירה שוה מרביה ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן קיבלה מרבו: **הכי קאמר אלא שושן דעבדה כמאן**. אי ילפינן הך גזירה שוה היאך עשו אותן שבשושן בט"ו הא פרזי הוא ולא ידעינן בה שהוקפה מימות יהושע: **הואיל ונעשה בה נס**. שניתן להם גם מחר לעשות כדת היום להרוג בשונאיהם שלי ימים על כרחן לא נחו עד ט"ו וכן קבעוה לדורות: **מדינה ומדינה עיר ועיר**. גבי זכירה ועשייה כתיב והימים האלה נזכרים ונעשים וגו' משמע מדינה ומדינה כמנהגה ועיר ועיר כמנהגה למדך שיש מנהג חלוק במדינות ומנהג חלוק בעיירות לחלק בין שושן לשאר עיירות ואע"פ שאף היא בכלל פרזים הוקבעה בט"ו: הכי גרסינן אלא לר' יהושע בן קרחה בשלמא מדינה ומדינה לחלק בין מוקפין חומה מימות אחשורוש לשאין מוקפין מימות אחשורוש: **עיר ועיר למאי**. הרי כל הפרזים שוין וכל המוקפין שוים ואין חילוק בין עיר ועיר: **וכרבי יהושע בן לוי**. ובחלוק לא איירי כלל אלא ה"ק כל עיר ועיר הסמוך למדינה שהיא כמותה: **נידון ככרך**. וקורין בט"ו הסמוך אע"ג שאינו נראה, והנראה אע"פ שאינו סמוך; הכי מפרש לקמן: **עד כמה**. חשיב לה סמוך: **מנצפ"ך**. כפל אותיות: **צופים אמרום**. נביאי הדורות:

בנס

רבינו חננאל

קורין אותה אלא בזמנה. ר' יהודה אליבא דמאן אי נימא אליבא דר' עקיבא אפי' בזמן הזה קורין אותה בי"א ובי"ב ובי"ג. והא תקנת אנשי כנה"ג הן. אלא ודאי ר' יהודה אליבא דרבנן ובזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתם מיהא קורין בי"א ובי"ב. תיובתא דר' יוחנן. איכא דאמרי א"ר [יוחנן] זו המשנה דברי ר' עקיבא הן. אבל חכ"א בזמן הזה הואיל ומסתכלין א) בה. האביונים מסתכלין בקריאת המגילה בעת קריאת המגילה מחלקין מעות פורים לעניים ומשלחין להן מתנות אין קורין אותה אלא בזמנה בי"ד תניא נמי הכי רב אשי קשיא ליה ומי א"ר יהודה הכי אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה. והאי ב) שאמר גאון ז"ל כך אנו שונין ומסתכנין. ופירש אם השנים כתיקנם שיכולין ישראל להעמיד דתותיהן ואין עליהן סכנה*) אין קורין אותה אלא בזמנה. אבל אנו כך שנינו. א"ר יהודה אימתי מקום שנכנסים בב' ובה' אבל מקום שאין נכנסים אין קורין אותה אלא בזמנה. מקום שנכנסים בב' ובה' מיהא קרינן בי"א ובי"ב ואפי' בזמן הזה. ושמיע ליה לרב אשי דאיכא מאן דתני לה לברייתא כר' יוסי ב"ר יהודה **) דוקא הוא דלא תקשי לך דר' יהודה אדר' יהודה: כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו. ואקימנא בגמ' פרזים. כתיב הכא על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר. וכתיב התם לבד מערי הפרזי. מה להלן דכתיב הפרזי וקרי להני פרזי ומוקפות חומות דבהדייהו מימות יהושע בן נון כמו הנך קורין בט"ו ואימא מוקפין קורין בי"ד וט"ו. ופרקינן אי הוה כתיב את יום י"ד וט"ו כדקא אמרת. השתא כתיב את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר. שמעינן הני בי"ד והני בט"ו לית מאן דעביד ב' ימים לכל מקום ומקום יומו יום אחד. תוב ליכא למימר דמוקפין אי בעו בי"ד אי בעו בט"ו דהא פרשינן לעיל מדכתיב זמניהן דייקינן דכל חד בזמנו. וזמנו של זה לא זמנו של זה. כלומר אין הפרזים קורין בט"ו ולא המוקפין בי"ד. ואמר בי"ג כלומר מוקפין אי בעו בט"ו. אי בעו בי"ג. ופרקינן כשושן מה שושן אע"ג דלא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא. מיהא כיון דהיא מוקפת חומה קרו בט"ו. אף כל שהיא מוקפת חומה קרו בט"ו. ואיתקש זכירה לעשייה דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים. מתני' דלא כר' יהושע בן קרחה דתני מוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בט"ו כשושן ותנא דידן אמר שאני שושן דאע"ג דלאו מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא הואיל ונעשה בה נס לפיכך קראו בט"ו. ואקשינן בשלמא לתנא דידן כתיב מדינה ומדינה עיר ועיר. מדינה ומדינה לחלק דאע"ג דתרווייהו מוקפות חומה אינון. המוקפות חומה מימות יהושע בן נון קרו בט"ו. והמוקפות אחרי כן קרו בי"ד. עיר ועיר נמי לחלק בין שושן לשאר עיירות. בשושן בט"ו בשאר עיירות בי"ד. אלא לר' יהושע בן קרחה עיר ועיר למה לי. ואמרינן ולתנא דידן כיון דגמר פרזים פרזים כדאמרינן מדינה ומדינה למה לו. אלא לכו"ע קרא יתירא הוא שנא' מדינה ***) וכל הסמוך למדינה כמדינה היא. וכן עיר ועיר וכריב"ל דאמר ריב"ל כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך. וכמה יהיה מחוץ לכרך הסמוך לו שיחשב כמו כרך. ואוקימנא מיל כמחמתן לטבריא וזה שיעור המיל: א"ר ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא מנצפ"ך צופים אמרום

[לקמן ד: ס.]

[ב"ק סב: ע"ש נב:]

[תוספתא פ"א ושם אי' רבי יהודה ב"ק]

[לקמן ג:]

[פסחים מו.]

[שבת קד.]

[יומא פ. תמורה טז.]

הגהות הגר"א

[א] [ב] גמ' (מוקפת חומה) תא"מ (וכן מחקו רש"י): [ג] שם דעבדה רשום קו עליו למחקו:

* דמאחר שלא נכנסין הציבור בהמונם בני הכפרים לא ימצאו שם אנשים לקרוא עבורם המגילה

אסתר ט

יט] על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו

כא] לקים עליהם להיות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה

* עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו

אסתר ט:כח

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם

נושא

מקור דמוקפין חוגגים בט"ו

מבנה

△ (מזקב) 1-4 "ואימא" - הצעות חילופיות

▽ דחיות

נושא

משנתנו דמוקפין הינם אותם שמוקפין מימות יהושע בן נון אינו כר' יהושע בן קרחה הסובר - מימות אחשורוש

מבנה

מימרות של ר' ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא

מנצפ"ך (אותיות הסופיות) צופים (נביאים) אמרום

מבנה

△ (מזקב) קושיות

▽ תשובות

א) עיין בערוך ערך סכל א'. ב) הרמב"ן במלחמות כתב בזה הלשון וזו היא גירסתו של רבינו האי גאון ז"ל. *) חסר אבל בזמן שהיו מסתכנין ישראל כדמסיק אין קורין כו'. וכ"ה ברי"ף ז"ל. **) נראה דחסר וז"ל ומדקשיא ליה דר"י אדר"י אמר מאן דתני לה כר"י כר"י דוקא וכו'. ***) נראה דר"ל אלא נאמר מדינה ומדינה ולמעינן דכל הסמוך וכו'